

tuk. A Tóvendéglő periódusához tartozik egy leomlott kályha téglatörmeléke és egy-két csempéje még in situ, és az I. és a II. árok É-i szegélyénél előkerült köves, téglatörmelékes szint (talán padló). Az ide tartozó leletanyag zömében újkori (mázás) kerámia, csont, vas.

A tavalyi évben dokumentált lőpormalom periódusához idén biztosan csak a III. árok DK-i sarkában megfigyelt széles falrészlet kapcsolható, amely a Tóvendéglő D-i zárófala alatt húzódik. Ez szerves folytatása a tavaly előkerült falnak. Esetleg ehhez a fázishoz tartozik még az I. és a II. árok összebontása során előkerült, téglával körberakott, szenes betöltésű objektum (talán kémény).

Az 1. és 2. periódusoknál korábbi falfázisok pontosan nem választhatók szét – ennek részben az az oka, hogy a leendő épület statikai szempontjai miatt csak néhány helyen mélyíthettünk az altalajig. Előkerült néhány cölöplyuk, ezeknél a metszetenél még látszott az elszenesedett, szögletes facölöp lenyomata. Koruk bizonytalan.

Az 1. árok Ny-i szélénél sárga, agyagos elkenődés volt megfigyelhető, illetve egy falrészlet, felette terrazzopadló törmeléke, amely arra utal, hogy itt egy erősen lepusztult római kori vízelvezető csatorna maradványaival lehet számolni, ehhez tartozhatott a sárga agyagos szint is (szigetelés?). A szondák mindegyikében, itt is megfigyelhető volt a forrásvíz okozta altalajszíneződés.

A strandon végzett további földmunkák során (csatornaásás) a 2000. és a 2001. év ásatási területétől É-ra falak jelentkeztek a kiásott árok É-i és D-i metszetében. A D-i oldalfala valószínűleg újkori és a Tóvendéglőhöz tartozott, az É-i oldalon megfigyelt kváderköves fal azonban – számításaink szerint – folytatása az 1965. év folyamán feltárt ún. Ny-i szentély falának. A tisztítás során a fal alól terra sigillata töredéke került elő. A konstrukció irányának és helyzetének pontosabb megfigyelésére 2001. március 9-én nyílt mód, a beton járdalapok felszedésekor. A Lassányi Gábor régész által dokumentált faltisztítás során kiderült, hogy a kváderkövekkel és közepes méretű kövekkel kirakott fal DK-ÉNy-i irányú, átlagos szélessége 60 cm, 140 cm-re nyúlik a jelenlegi talajszint alá. A tisztítás során a fal mellett nagyméretű római bronzpénz került elő. A falat ÉNy felől egy másik, újkori fal elpusztította.

2001. március 9-én a strand főbejáratánál elektromos vezeték fektetése során az aquaeductus falvonulatótól Ny-ra 5–6 m-re, egy É-D-i irányú, öntött fázisú, oldalán nagy mészkőkváderekkel kirakott 190 cm (!) széles fal kis részletét dokumentáltuk. Viszonya a korábban feltárt romokhoz nem ismert. A strand felújításához kapcsolódóan további csatornaárkokat is húztak a területen, és a Rozgonyi Piroska utca teljes hosszában a Dunáig. Az árkokat megfigyeltük, jelenséget, objektumot nem dokumentáltunk, a földmunkák során szórványként tegula- és imbrextöredékeket gyűjtöttünk.

A Római Fürdő felújításához kapcsolódó régészeti feltárás ezzel befejeződött.

LÁNG ORSOLYA

56. Budapest, III. Szentendrei út 139.

Ró

Az aquincumi polgárváros délkeleti régiójának rendezési munkálataival összhangban, annak egyik ütemeként került sor – részben a NÖP pályázati támogatásával – az úgynevezett Symphorus-mithraeum helyreállítását megelőző hitelesítő feltárására. Az 1940-es évek ásatását követő helyreállítást már csak nyomokban és többnyire elomlott állapotban figyelhettük meg a felszínen. Ez tette szükségessé az újbóli helyreállítási munkálatokat, melyek nem kerülhették meg az érintett pontokon a hitelesítő feltárást, s egyúttal lehetőségünk nyílt a korabeli feltárás dokumentációjának kiegészítésére.

A hitelesítő feltárás során, mely elsősorban a szentélybelső területén, a pódiumfalak közötti felületen folyt, előkerült a mithraeum korábbi periódusának öntött habarcsos padlója, benne két szobortalapzattal. Megállapítottuk a szentélyfalak alapozási mélységét, a korábbi alaprajz korábban nem dokumentált részeit, valamint rögzítettük az eredeti falak struktúráját. A hitelesítő feltárás során csak a pódiumok feltöltésének metszete és a falak alapozásának vizsgálata során érintettünk bolygatatlan rétegeket. A korábbi helyreállítás során visszatöltött földből azonban még így is jelentős mennyiségű, elsősorban kerámiatöredék került elő, melyek közül sok a másodlagos helyzet ellenére is információhordozó.

ZSIDI PAULA

57. Budapest, III. Szépvölgyi út 41.

Ró

A fenti szám alatt nyilvántartott terület korábban az MMG néven ismert műszergyár üzemépületeinek adott helyet. A privatizáció során a területet felosztatták, az ott álló épületekkel együtt különböző cégek birtokába jutott. Ezek a cégek illetve társulások igényeiknek megfelelően bontották le, vagy alakították, bővítették az épületeket. 2001 márciusától több szakaszban folytak a földmunkával is járó építkezések, közműhálózati bővítések, melyeket folyamatosan figyelemmel kísértünk, s szükség esetén a munkát leállítottuk. A területen a megfigyelés mellett előzetes szondázást és teljes régészeti kutatást is végeztünk.

A lelőhelyen az 1950-es években, a gyár építésekor Nagy Tibor végzett leletmentést, melynek dokumentációját a Magyar Nemzeti Múzeum Adattára őrzi. Sajnos a dokumentációhoz geodéziai felmérés nem készült, így csak nagy nehézségek árán tudjuk a jelenlegi kutatási területet a korábbival összeegyeztetni.

Ez évi megfigyelésünk eredményeként elsősorban a további kutatásra érdemes, a teljes feltárást igénylő terület lokalizálását tarthatjuk számon. Ennek oka főként, hogy – megfigyeléseink szerint – a korabeli felszíni, domborzati viszonyok nagymértékben különböztek a jelenlegitől. A felszín sokkal tagoltabb lehetett, melyet az újkori folyamán a különböző építkezések, pla-

nírozások egyenlítették ki. Ezeknek „köszönhető”, hogy a római kor rétegei több helyen teljesen vagy részben elpusztultak. A régészeti jelenségek a 14868/24. T, illetve ettől kissé Ny-ra, a jelenlegi munkákkal nem bolygatott telekrészen összpontosultak. A Szépvölgyi út mellett álló, meglévő épületet É felé bővítették, ennek alapozási munkái során, az alapozási terület ÉNy-i részében figyelhattunk meg római kori rétegeket és jelenségeket. Az építkezést leállítva elvégeztük a teljes feltárást. A római kori felszín erősen emelkedett É-ÉNy-i irányban. A megfigyelt domb egyben a település szélét is jelenti. A domb É-i része a középkor és újkor folyamán erősen lepusztult, a római kor maradványai is elpusztultak. A megmaradt felületen a Kr. u. 2. század végére–3. századra datálható épületek falmaradványait bontottuk ki, az épületek alaprajzát azonban nem tudtuk megfigyelni. A DK felé eső domboldalon jelentős mennyiségű kerámiát, köztük nagyszámú terra sigillata töredéket bontottunk ki. Az épületfalak mellett egy körülhatárolt helyen szabályosan kupacba rakott, tegulára helyezett imbrek halmát találtuk. Az épületektől K-re kör alakú, kővel és agyagtéglákkal kirakott kemencéket tártunk fel. Az objektumok ipari tevékenységre engedtek következtetni, ezt alátámasztó, vagy a tevékenységet pontosító kislelet azonban nem került elő.

FACSÁDY ANNAMÁRIA

58. Budapest, III. Szépvölgyi út 49–61.

Á

A 16133/12 helyrajzi számú egyesített telek területén lakóparkot kívántak létesíteni.

A tervezett hét épület területén próbaásatást végeztünk, a teljes felületű feltárást szükségességét eldöntendő. A telek DNy-i, Szépvölgyi út felőli oldala nagyobb részt a természetes Szépvölgyi-árok betöltődött medrében helyezkedik el. Az építési terület jelentősebb része az egykori Holzpach-féle téglagyár és agyagbánya feltöltött bányagödörében található. Az említett ipari tevékenység miatt a terület jelentős része nagy mélységig bolygatott volt, a régészeti rétegek elpusztultak, így többnyire a kiscelli agyag szürke tömbjeit találtuk meg.

A terület DNy-i részén átlag 4 m vastag 19–20. századi feltöltés alatt a Szépvölgyi-árok medrének É-i szélét azonosíthattuk. A fekete humuszos, agyagos feltöltődésben az árok tengelyével párhuzamosan, egymás alatt átlag elhelyezkedő kősávokat dokumentáltunk, amelyekben Árpád-kori cserepek voltak. A kősávokat a Szépvölgyi-árok területén korábban végzett kutatásaink alapján mezőgazdasági művelés során kialakított parcellák széleinek véljük.

Ásatásunk a vidéken feltételezett majorságok művelési területeinek arculatára világított rá.

Az ásatáson részt vett Havas Zoltán régészhallgató.

KÁRPÁTI ZOLTÁN

59. Budapest, IV. M0 autótűt M5–M1 közötti szakasza

Kö, I

2001. március és április hónapokban a Nemzeti Autópálya Rt. megbízásából terepbejárást végeztünk az M0 autótűt M5–M1 autópályák közti, 31 km hosszúságú szakaszon. A terepbejárásra a meglévő autótűt nyomvonalának bővítése, illetve az 51-es út és az M5 autópálya közötti új nyomvonalszakasz tervezése miatt volt szükség.

A Duna-parton, a Vízművek területén 400×140 m kiterjedésű, bolygatott lelőhelyet (M0 BP 011 sz. lh.) találtunk.

A Mogyoródi-pataktól Ny-ra egy 360×400 m kiterjedésű, valószínűleg középkori település nyomait találtunk (M0 BP 012 sz. lh.).

Munkatársak: Terei György, Endródi Anna, Horváth M. Attila, Szilas Gábor, Reményi László, Horváth L. András, Kovács Eszter, Magyar Károly, Lassányi Gábor, Kárpáti Zoltán, Busi György, Zsidi Paula.

BENCZE ZOLTÁN

60. Budapest, XVI–XVII. kerület

Ő, U, R, B, V, Sza, LT, Á, Kk

2001. április 2. és 25. között bejártuk az M0 autópálya nyomvonalát a 31. sz. főút és az M3 autópálya közti szakaszon. A bejárt terület az autópálya középtengelyétől számított 200–200 m. Ezen a szakaszon hozzávetőleg 213 m² volt erdő, tehát teljesen járhatatlan. Egyedül a 6. sz. lelőhelyet sikerült teljesen lehatárolni.

Az autópályának ezen a szakaszán 12 lelőhelyet találtunk, melyeken őskori, újkőkori, rézkori, bronzkori, kora vaskori, szarmata, kelta, Árpád-kori és késő középkori településnyomokat illetve szórvány leleteket találtunk. Közülük a 3., 7., 9. és 10. számmal jelölt helyszínek földrajzi elhelyezkedése nagyobb kiterjedésű lelőhely meglétét valószínűsíti, ezeknél próbaásatás szükséges.

A leletek a váci Tragor Ignác Múzeumba kerültek.

Munkatársak: Kővári Klára, Kulcsár Valéria.

TARI EDIT

61. Budapest, XVII. Kis Károshíd utca

B

2001. szeptember 21. és 25. között átjátszótorony építését megelőző feltárást végeztünk a (hrs. 138580/1) telken.

Kutatási területünk a torony 6,5×6,5 m-es alapterületére terjedt ki. A meglehetősen vastag, csaknem 2,5 m-es feltöltés elbontása után a DK-i sarkában egy ÉK–DNy irányban futó, 1 m széles, 38 cm mély, teknős aljú, É-i oldalán padkás kiképzésű árokszakszt találtunk, melynek betöltéséből kevés késő bronzkori cserepet gyűjtöttünk. Az árok minden valószínűség szerint össze-